

det igjennem, er der en Grundmangel ved hele Forslaget, og alle de Sammenligninger, der ere anvendte, halte derfor. Ved Alt, hvad der er talt om Hoveriafløsningscommissionerne, har man ikke kunnet tildække den væsentlige Forskjellighed, at der for hine Commissioner var en Stridsgjensstand, et ubestemt Hoveri, og at der var fassat, at det skulde forandres til et bestemt Hoveri. Naar man altsaa har Mod til at sige: Fæste skal ophøre, og man kan sætte det igjennem som Lov, saa kan man sige, der skal foreløbigt mægles, men, kan man ikke det, skal man ikke forsøge paa indirecte at faae Sætningen anerkjendt, og, troer man ikke, at Sætningen indirecte er anerkjendt, skal man ikke udsende Folk til at mægle, hvor der ikke er Noget at mægle om; thi disse Commissioner vilde med fuld Ret kunne af enhver Gods-eier modtages med den Erklæring, at han overhovedet ikke ønsker at afhænde sit Fæstegods og derfor ikke vil indlade sig paa nogen Mægling; denne Erklæring, at han ikke vil, er fuldkommen berettiget, saalænge der ikke er en Lov, der siger: „Du skal“. Dernæst vil han med fuld Ret maaffee sige: Naar jeg vil afhænde mit Gods, er Stemningen mellem mig og mine Fæstere saaledes, at vi nok skulle komme til Rette; desuden er der fra mine Fæsteres Side ikke gjort mig det allermindste Tilbud, og jeg seer ikke, hvorfor jeg skal lade Fremmede mægle mellem mig og dem, der staae mig nærmest, naar de ikke have henvendt sig til mig. Men fremfor Alt baade Godseieren og Bonden kunne afvise Commissionerne som uberettigede til at indblande sig i Sagen, uberettigede, naar man undtager den Berettigelse, som vi ved denne Lov skulle give dem, men som er en vilkaarlig Berettigelse, fordi der ikke er Noget, hvorpaa den kan anvendes. Men, naar Commissionen bliver afvist af Godseierne, saa maa den jo sige: Ja, de bryde sig ikke om os, vi blive afviste af dem, og dog skulle vi mægle. Godseieren siger: Jeg skal gjøre mine Bønder, naar de komme til mig, de billigste Forslag; men Commissionen siger: Ja, men vi skulle dog mægle og, naar vi komme tilbage, afgive Beretning, om Du har været villig til billigt at afhænde Dit Fæstegods, eller ikke. Fremdeles: Disse Commissioner ville blive dyre.

Man strider om, hvor dyre de ville blive; men, om de koste 50,000 Rbd i alle Aarene, eller 10,000 Rbd., saa er Udgiften uberettiget. Der er aldeles ingen Grund til at paabyrde Statskassen en Udgift, for at faae dette Forhold ordnet, naar man siger, at det ordnes ved frivillig Overenskomst. Det er en Transaction af Kjøb og Salg, som foregaaer mellem private Folk, og jeg seer ikke, hvorfor Statskassen skal bebyrdes med Salgsomkostninger; thi Mæglingomkostningerne ere her Salgsomkostninger. Men der er andre Sider, som ikke ere bragte under Omtale, thi disse ere omtalte. Det er for det Første i høi Grad urigtigt, at man agter at udsende Commissioner, sammensatte efter de Regler, hvorefter Domainsafsløsningscommissionerne sammensattes. Der var Sagen paa sin Plads; thi der var Staten Eier, og der var en Commission, sammensat af et af Regjeringen valgt Medlem og af to Medlemmer af Rigsdagen, maaffee paa sin Plads; men det er en Afvigelse fra et meget væsentligt Princip, hvis Rigsdagen vilde gaae videre i at give sine egne Medlemmer en lønnet Virksomhed udenfor Rigsdagen. Det er det allerfletteste Exempel, hvis vi oprette Commissioner, bestaaende af tre Medlemmer, hvoraf de to skulde tages af Rigsdagen, og som i et vist Antal Aar skulde nyde en betydelig Indtægt. Den allerførste Betingelse for en, med sund Politik overensstemmende, Sammensættelse af disse Commissioner er den Regel, at ingen Rigsdagsmand maatte være Medlem af dem. Det er dernæst en i høi Grad urigtig Fremgangsmaade, en Fremgangsmaade, der griber ind i vor hele constitutionelle Udvikling, at man har villet tillægge disse Commissioner den Charakter og de Beføjelser, som tilkomme de i Grundlovens § 50 omtalte Commissioner. Det er en total Forverling af hvad der tilkommer Rigsdagen, og hvad der ikke tilkommer den. Rigsdagen har at undersøge, for derpaa at forberede Love, eller benytte Undersøgelserne ved Discussionen af Regjeringens Lovudkast; men Rigsdagen har hverken i sin Heelhed eller ved enkelte delegerede Medlemmer at administrere eller udføre Forretninger udenfor Rigsdagen; og en saadan Administration eller Forretningsudøvelse er